

NAMANGAN VILOYAT TARIXI VA MADANIYATI DAVLAT MUZEYI

Tabiat bo'limi katta ilmiy xodimi. D. Yuldasheva

Qadimgi Axsikent.

Tashkil topishi: Shahar miloddan avvalgi III–II asrlarda vujudga kelgan.

Davan poytaxti: Antik davrda u qadimgi Farg'ona — Davan davlatining yirik shaharlaridan biri bo'lgan. Miloddan avvalgi 103-yilda Xitoy qo'shinlari tomonidan qamal qilingan.

Oltin davri: IX–X asrlarda Somoniylar davrida Farg'ona vodiysining poytaxti va mintaqaning eng muhim siyosiy-iqtisodiy markazi bo'lgan.

Tuzilishi: Shahar uch qismdan: Ark (hukmdor qarorgohi), Shahrison (ichki shahar) va Rabot (hunarmandlar va savdogarlar mahallasi)dan iborat bo'lgan.

Hunarmandchilik va madaniyat:

Damashq qilichlari: Axsikent o'rta asrlarda metallurgiya markazi sifatida tanilgan. Bu yerda tayyorlangan po'lat qilichlar jahon bozorida, hattoki Damashq va Bag'dodda ham juda mashhur bo'lgan.

Topilmalar: Arxeologik qazishmalar paytida bu yerdan qadimgi tangalar (Abbosiy, Somoniy va Qoraxoniylar davriga oid), noyob qo'lyozmalar va shisha buyumlar topilgan.

Inqiroz va vayron bo'lishi:

Mo'g'ullar bosqini: 1219-yilda shahar Chingizxon qo'shinlari tomonidan butunlay vayron qilingan.

Temuriylar davri: Keyinchalik shahar qayta tiklangan. Zahiriddin Muhammad Boburning otasi — Umarshayx Mirzo Axsikentni o'z qarorgohi etib belgilagan.

Zilzila: 1620-yilda yuz bergan kuchli zilzila natijasida shahar batamom vayron bo'lgan va aholi Namanganga ko'chib o'tgan.

Hozirgi kunda Axsikent ochiq osmon ostidagi muzey-qo'riqxonaga hisoblanadi.

Quyida Axsikent arxeologik yodgorligidan topilgan qadimiy tangalar va hunarmandchilik buyumlari haqida batafsil ma'lumot lotin alifbosida keltirilgan:

Qadimiy tangalar (Numizmatika)

Axsikent hududida olib borilgan qazishmalar natijasida turli davrlarga oid boy xazinalar topilgan:

Ilk tangalar: Mutaxassislarning ta'kidlashicha, hududdagi ilk kumush tangalar miloddan avvalgi III asrga borib taqaladi. Ularning aversida (old tomonida)

hukmdor surati, reversida (orqa tomonida) esa ramziy tasvirlar va tamg'alar bo'lgan.

Abbosiyalar va Somoniylar: VIII–X asrlarga oid Abbosiyalar, Somoniylar va Qoraxoniylar davrida zarb etilgan noyob kumush va mis tangalar topilgan.

Yaqindagi kashfiyotlar: 2025-yilda o'tkazilgan tadqiqotlarda 68 ta yangi tanga topilgan bo'lib, ular orasida arab yozuvidagi bejirim xatga ega Abbosiyalar davri kumush tangalari alohida ajralib turadi.

Hunarmandchilik buyumlari

Axsikent o'rta asrlarda nafaqat siyosiy, balki yirik sanoat markazi ham bo'lgan:

Damashq qilichlari: Axsikentning eng katta shuhrati — tigel po'lati ishlab chiqarish bo'lgan. Bu yerda tayyorlangan, "toshni kessa ham sinmaydigan" qilichlar tarixda "Damashq qilichlari" nomi bilan mashhur bo'lgan. Zamonaviy ekspertlar bu qilichlarning asl vatani aynan Axsikent ekanligini tasdiqlashmoqda.

Kulolchilik: Shahar xarobalaridan o'ziga xos yashil-firuzarang tusli sirlangan va sirlanmagan sopol idishlar, kosalar va quvurlar ko'plab topilgan.

Boshqa topilmalar: Qazishmalar davomida shisha buyumlar, jez va bronzadan yasalgan mehnat qurollari, zargarlik buyumlari va hatto qadimiy pol osti isitish tizimi (garkush) qoldiqlari aniqlangan.

Shuningdek, Axsikentdan VIII asrga oid noyob qo'lyozma kitoblar ham topilgan bo'lib, ularda astronomiya, tibbiyot va riyoziyotga oid qimmatli ma'lumotlar saqlangan. Arxeologlar Axsikentda er osti suv yullari va kanallar bo'lganini aniqlashgan. Bu o'sha davr uchun juda rivojlangan muhandislik namunasi edi. Arxeologlar aytishicha Axsikent hududining katta qismi hali ham er ostida saqlanmoqda. Namangan viloyati tarixi va davlat muzeyida xam Axsikentdan topilgan noyob sopol quvirlar qoldiqlari, uy ro'zqor buyumlaridan guldonlar, har hil ko'zalar, bino bezaklarining singan qoldiqlari, moy chiroqlar, tegirmon toshlari topilgan. Demak, kelajakda yana yangi kashfiyotlar bo'lishi mumkin. Axsikent-bu hali ham o'z sirlarini to'liq ochmagan, har bir qazilmada yangi tarixni namoyon qilayotgan noyob shahar hisoblanadi. Axsikent –bu faqatgina qadimgi shahar emas, balki ajdodlarimizning aql-zakovati, mehnati va madaniyatining yorqin namunasidir. Uni o'rganish va asrab-avaylash har birimiz uchun muhim vazifadir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ;

Ilmiy va tarixiy kitoblar;

- 1.Abu Rayhon Beruniy-„Qadimgi xalqlardan qolgan yodgorliklar”
- 2.Narshaxiy -,„Buxoro tarixi ”
- 3.Ahmad Donish –tarixiy asarlari
- 4.O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi.